

הסדר מותנה בצבא - סגירת תיק במצ"ח והקפאת הליך פלילי

החוק מסמיך את הפרקליטות הצבאית לסגור תיקי מצ"ח נגד חשודים שנמצאו נגדם מספיק ראיות המאפשרות את העמדתם לדין בעילה של הסדר מותנה או הסדר הקפאה. סגירת התיק בהסדר מותנה בצבא מבטיחה לחשוד, שיעמוד בתנאי ההסדר, כי לא יועמד לדין פלילי בפני בית דין צבאי. במידה וכבר הוגש כתב אישום נגד החייל - גם אז ניתן לסגור את התיק בהסדר הקפאה. יודגש, כי כל הפרה של אחד התנאים עלולה להוביל לפתיחת התיק מחדש או "הפשרת" ההליך הפלילי בבית הדין הצבאי. עו"ד אסף דוק מסביר אודות ההליך וכיצד ניתן לסגור תיק פלילי שנפתח במצ"ח בהסדר מותנה וכן מדוע חשוב להיות מיוצג בהליך על-ידי עורך דין צבאי מנוסה.

הסדר מותנה והסדר בהקפאה בצבא - רקע

במסגרת הליך פלילי נפתח נגד האדם תיק במשטרה ובו פירוט העבירה ונסיבותיה. אם המשטרה מחליטה שיש ראיות להעמדת האדם לדין, היא מעבירה את התיק לערכאות השיפוטיות. בבית הדין יוחלט אם האדם זכאי או אשם ולפי זה אם ההליך ממשיך לענישה או אם התיק ייסגר.

עד לפני שנים אחדות אפשר היה לסגור תיק במשטרה בשלוש עילות: היעדר אשמה, חוסר ראיות או חוסר עניין לציבור. במאמר מוסגר יצוין שהאפשרות של סגירת תיק בהיעדר אשמה היא האופטימלית ביותר, שכן רק היא מוחקת את הפרטים מהרישום המשטירתי. שתי העילות הנוספות גורמות לתיק להישאר במאגרי המשטרתיים ועלולות לגרום לאדם בעיות בעתיד. כלומר גם אם לא יצא אשם, התיק עלול להגביל אותו באפשרויות תעסוקה שונות לאורך שנים. משום כך חשוב כל כך לסגור את התיק בהיעדר אשמה וניתן לעשות זאת גם מקץ כמה שנים.

בשנת 2012 נכנס לתוקף תיקון 66 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. תיקון זה מאפשר לתביעה לסגור תיקי חקירה בעילה נוספת והיא עילת "סגירה בהסדר". הסדר מותנה הוא הסכם בין התביעה לבין החשוד שלפיו החשוד יודה בביצוע העובדות המבססות את העבירה נגדו וימלא את התנאים שהוטלו עליו. בתמורה לכך ייסגר התיק בעילת "הסדר מותנה". חתימה על הסדר מותנה מאפשרת לסיים את ההליך הפלילי ללא כתב אישום ובלי כל ההשלכות שיש להליך פלילי על חיי האדם. בהקשר זה ראו את הנחיית היועמ"ש מספר 4.3042 בדבר סגירת תיק בהסדר מותנה.

החסרונות של הליך זה הם שאם בעבר תיקי חקירה נסגרו בעילה של חוסר עניין לציבור, כיום אפשר להעבירם למסלול של הסכם מותנה, כך שהחשוד צריך לעמוד בסנקציות מסוימות והתיק לא נסגר באופן אוטומטי. עם זאת, אין להניח מראש שכך יהיה ומומלץ לקבל בכל מקרה ייעוץ משפטי.

בבסיס ההסדר המותנה תנאים שעל החשוד למלא, ואם הוא לא ימלא את התנאים שחתם עליהם, ההליך הפלילי נגדו ייפתח מחדש, יוגש נגדו כתב אישום ועליו לעבור הליך פלילי רגיל בבית המשפט. כדאי לדעת שגם אם הוגש כבר כתב אישום, אפשר לבצע סידור רטרואקטיבי ולהגיע להסדר בהקפאה ובו מסוכם שאם החשוד יעמוד בתנאים מסוימים, התיק ייסגר גם בדיעבד.

המקרים שבהם יתאפשר הסדר מותנה והסדר בהקפאה

ההסדר אפשרי בעיקר בעבירות מסוג עוון שהמאסר עליהן בחוק הוא עד שלוש שנות מאסר ובעבירות חטא שהמאסר עליהן בחוק הוא עד שלושים חודשי מאסר. לדוגמה, מרמה והפרת אמונים, שוחד, אי מניעת פשע, מוות בנהיגה רשלנית, הטרדה מינית, עבירות

הלבנת הון ועוד.

יש כמה קריטריונים לסגירת תיק בהסדר מותנה והם שלחשוד אין עבר פלילי בחמש שנים לפני ביצוע העבירה; התביעה לא דורשת מאסר בפועל (גם לריצוי בעבודות שירות); קיימות מספיק ראיות לאישום בעבירה.

כפי שצוין לעיל, כדי להגיע להסדר מותנה יכולה התביעה לדרוש אחר מילוי תנאים כגון תשלום קנס, פיצוי לנפגע העבירה, התחייבות להימנע מביצועה שוב, עמידה בתנאי תוכנית טיפולית, תיקון הנזק, התפטרות, אימוץ נהלים פנימיים וכדומה. על החשוד לחתום על ההסכם ולמלא אחר התנאים שפורטו בו. אם לא מילא את התנאים, יפתח התיק מחדש.

כפי שפורט להלן, אימצה הפרקליטות הצבאית את התיקון האזרחי וגם היא מאפשרת לחיילים להגיע להסדר מותנה וגם להקפיא תיק בדיעבד.

סגירת תיק מצ"ח בהסדר מותנה והסדר בהקפאה בצבא

חיילים ואנשי מילואים המשרתים בצבא כפופים לחוק הצבאי. חייל שעבר עבירות במסגרת שירותו הצבאי יעבור את כל ההליך הפלילי במסגרת הרשויות המשפטיות בצבא, החל מחקירת מצ"ח, העברת התיק לפרקליטות צבאית, העמדה לדין בפני דין צבאיים וריצוי עונש בבית כלא צבאי. ככלל, כפוף החוק הצבאי לחוק העונשין האזרחי, להוציא סעיפים ייחודיים לצבא. כלומר אדם שעובר עבירות שנחשבות פליליות בהליך אזרחי, יועמד לדין פלילי במסגרת הצבאית, אם ביצע אותן במסגרת שירותו הצבאי. למשל הטרדות מיניות, גרימת מוות, עבירות תעבורה פליליות ועוד.

בשנת 2017 אימץ הצבא את התיקון לחוק סדר הדין הפלילי הקשור להסדר מותנה וכעת אפשר להגיע להסדר מותנה / מוקפא במסגרת הליך פלילי המתקיים ברשויות הצבאיות, ממש כמו שקיים בהליך הפלילי האזרחי. במסגרת זו עודכנו הנחיות התביעה הצבאית הראשית: "הנחיה מספר 3.07, הסדרים מותנים והסדרי הקפאה". ההנחיה מאפשרת לפרקליט הצבאי (או לסגנו) לסגור תיק פלילי בהסדר מותנה במערכת השיפוט הצבאית. בהקשר זה ראו את הנחיות התביעה הצבאית הראשית מספר 3.07 בדבר הסדרים מותנים והסדרי הקפאה.

אם טרם הוגש כתב אישום, ההסדר הוא מותנה. אם כבר הוגש כתב אישום, התיק ייסגר בהסדר של הקפאה, כמו בהליך פלילי אזרחי. שינוי זה הוא חיובי, שכן הוא מקל על חיילים שמובאים לדין בבתי דין צבאיים ומספק להם פתרון שימנע מהם את השלכות ההליך הפלילי על המשך שירותם הצבאי ועל עתידם באזרחות. ממש כמו שיש בהליך הפלילי האזרחי, גם כדי להגיע להסדר מותנה בצבא ישנם מספר תנאים:

לחייל אין עבר פלילי קודם, כולל חיילים שעמדו בפני הליכים אך התיק הסתיים באי הרשעה, חיילים הנמצאים בעיכוב הליכים או התחייבו להימנע מעבירה.

לא נסגר נגד החייל כבר תיק אחר בעילה של הסדר מותנה.

הוא לא משרת בקבע או קצין בשירות חובה.

סוגי העבירות בצבא שניתן להגיע אליהן להסדר מותנה או הקפאה

העבירות שאפשר לסיים אותן בדרך של הסדר מותנה בצבא הן עבירות הנמצאות ברף חומרה נמוך יחסי. הנחיה מספר 3.07 מטעם התביעה הצבאית הראשית מפרטת את סוגי העבירות:

עבירות סמים:

המקרים המתאימים להסדר מותנה בתיקי סמים בצבא:

- סמים קלים (קנאביס) או עבירות סמים שבוצעו בנסיבות אזרחיות.
- עבירות של שימוש בסם מסוכן, בתנאי שלא בוצעו יותר מארבעה שימושים.
- החזקת סמים, ובתנאי שהכמות לא עולה על הכמות לצריכה עצמית.
- גם סירוב להיבדק לגילוי סמים אפשר לסיים בהסדר מותנה.

עבירות רכוש:

המקרים המתאימים להסדר מותנה בתיקי עבירות רכוש:

- אי שמירה על רכוש צבאי, בתנאי שהסכום לא עולה על 8,000 ₪.
  - הוצאת רכוש מהרשות הצבא, בתנאי שהסכום לא עולה על 3,000 ₪.
  - גניבה מחייל, בתנאי שהסכום לא עולה על 2,000 ₪.
  - גניבת כרטיס חיוב, בתנאי שהנזק לא עולה על 2,000 ₪.
  - הונאה בכרטיס חיוב, בתנאי שהנזק לא עולה על 2,000 ₪.
- יש לדעת שאי אפשר לסגור תיק בהסדר מותנה על עבירות של ביזה.

עבירות נוספות:

יש כמה עבירות נוספות שבהן אפשר לסיים את התיק בהסדר מותנה: עבירת התחלות, השתמטות מפעולה מסוימת, עבירה במסמכים צבאיים, עבירות זיוף בצבא, עבירה של שימוש במסמך מזויף וידיעות כוזבות.

דוגמה למכתב שנשלח ללקוח משרדנו בדבר האפשרות להגיע להסדר מותנה בתיק מצ"ח

שמור
- 1 -

הצבאית	הפרקליטות		
היום	פרקליטות	צפון	וחיל
04-8687253	טל':		
04-8687200	פקס	מטב"לי:	
	תיק:		
00149-01-695	הסדרים	מותנים -	
תשע"ח	כ"ו	בתמוז	
2018	09	ביולי	

לכבוד
ח/

הנדון: עדכון בדבר האפשרות להגיע להסדר מותנה בעניינו של:
ח/ סמ"ר [redacted] שייטת 3

1. תיק מצ"ח דן 18/ בו נחקרת כחשוד, הועבר לעיון פרקליטות צפון וחה"י.
2. בהתאם למדיניות התביעה הצבאית, קיימת אפשרות להגיע למתווה בעניינך, אשר במסגרתו תימנע התביעה מהגשת כתב אישום נגדך, ואתה תועמד לתקופת מבחן ותידרש לעמוד במהלכה במספר תנאים. אם הנך מעוניין במתווה מסוג זה, הנך רשאי, בתוך 14 ימים מיום שליחת מכתב זה, לפנות בכתב, בעצמך או באמצעות עורך-דין מטעמך, בבקשה מתאימה, בדואר רשום לפרקליטות צפון וחה"י בכתובת הדר 8, חיפה או לפקס שמספרו 04-8687200.
3. מובחר, כי הנך זכאי להסתייע בסגוריה הצבאית או לחילופין, בעורך דין אחר מטעמך, לפי סעיף 318 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955.
- אם תבקש את סיוע הסגוריה הצבאית - ניתן ליצור עמה קשר במספרי הטלפון תבאים: [מס' מטכ"לי 0405-7272/3; מס' אזרחי: 04-8687272/3].
4. יובהר, כי אם תבחר לא לפנות בבקשה כאמור לעיל, בכוחנת התביעה להגיש נגדך כתב אישום בלא אפשרות של תקופת מבחן שתמנע את הגשתו.
5. נבקש כי תחתום על ההצהרה המצורפת, בהקדם האפשרי.
6. לאחר מכן, נבקש כי יועבר אלינו עותק חתום בפקס מס' 04-8687200, או ברשת הצה"לנט, לתיבת המייל שעל שמו של הח"מ.
7. בכל בירור נוסף בעניין שבנדון, הנך רשאי לפנות אלינו בכתב, כמפורט בסעיף 2 לעיל.

בכבוד רב,

שטרומינגר	שי	קמ"ש
צבאי	צפון	תובע
וחה"י		פרקליטות

מהם התנאים לסגירת תיק בצבא בהסדר מותנה?

עמידה של החייל בתנאים אלה יבטיחו שהתיק אכן ייסגר. למותר לציין שהפרת אחד התנאים עלולה להביא לפתיחת התיק מחדש, על כל המשמעויות הכרוכות בכך: הגשת כתיב אישום לבית הדין הצבאי או הפשרת ההליך הפלילי בבית הדין, העמדה לדין וענישה. התנאים בהסדר מותנה הם בדרך כלל אלה:

- התחייבות לא לבצע עבירה למשך שנה ואף פחות.
  - התחייבות לא לבקש פטור משירות ביטחון. אם החייל מבקש מגורם צבאי לפטור אותו מהשירות, הרי שההסדר המותנה מבוטל וההליך ימשיך במסגרת הצבאית. המטרה היא למנוע מצבים שבהם החייל מבקש הסדר מותנה ובמקביל פועל לשחרורו מהצבא.
  - אי פטורין מהשירות הצבאי בגלל התנהגות רעה, חוסר מוטיבציה לשירות ואף ועדת סמים.
  - בעבירות סמים - מתן דגימות שתן תקופתיות.
  - תשלום פיצוי, לפי חומרת העבירה.
  - הסכמה של החייל לחלט/להשמיד חפץ הקשור לעבירה.
  - הסכמת החייל לשינוי שיבוצו, בכפוף להחלטת גורמי כוח אדם בצה"ל.
  - התחייבותו לא ליצור קשר עם אנשים נוספים המעורבים בביצוע העבירה או לא ליצור קשר עם המתלונן עצמו.
- כדאי לדעת שאם החייל המבקש הסדר נמצא במעצר, הרי ברגע שהוא חותם על ההסדר, הוא ישתחרר מהמעצר ויתחיל את תקופת מילוי התנאים בהסדר.

היועצות בעורך דין צבאי לקראת חתימה על הסדר מותנה

חשוב מאוד לקבל ייעוץ מקצועי מטעם עו"ד פלילי, אם אתם עומדים בפני הליך פלילי בצבא. לפעמים החיילים "עושים שטויות" בצבא עקב לחץ חברתי או מצוקה אישית ומעוללים דברים שלא היו מעלים על דעתם לעשות באזרחות. כמו כן לעיתים הם סבורים שבגלל שמדובר בצבא, לא יהיו למעשיהם כל השלכות כאשר ישתחררו, כי השירות בצבא הוא זמני. כמובן שזו הנחה מוטעית, שכן ההשלכות של התיק בצבא עלולות להעיב על עתידם האזרחי. משום כך חשוב להיוועץ עם עו"ד פלילי צבאי המכיר את המערכת הצבאית על כל רובדיה ואשר יידע כיצד להוציא את החייל מהפלונטר במינימום נזקים. עו"ד פלילי צבאי יוכל לסייע לכם במגוון היבטים:

- לא תמיד התביעה בצבא מעדכנת את החייל ואת משפחתו על אפשרותו להגיע להסדר מותנה. כך הוא מוצא עצמו עומד לדין על עבירות קלות שהיה אפשר להגיע אליהן להסדר מותנה עם ייעוץ נכון.
- החייל עלול לשהות במעצר זמן ממושך שכן אינו יודע על אפשרותו לחתור להסדר מותנה. השהות במעצר אינה נעימה ועלולה לגרום טראומה לכל החיים. חיילים הם צעירים הנמצאים בשלהי תקופת ההתבגרות שלהם ושהות במעצר בצבא עלולה להשפיע על נפשם לתמיד, כמו גם לסכנם להתדרדרות התנהגותית ופלילית חמורה יותר.

□ כמובן שהייעוץ המשפטי הוא קריטי אם כבר הוגש כתב אישום לבית הדין הצבאי. לפעמים החייל כבר מתייאש וחושב שכל האופציות נסגרו בפניו, אך זו שגיאה כי כאמור גם בשלב הזה אפשר לסגור את התיק בהקפאה. על אף הטרטור וההיערכות, מומלץ לשאוף להסדר הקפאה כדי להימנע מהשלכות התיק על החייל בעתיד.

□ לפעמים לחייל אין כוח להיכנס להליך ההסדר או ההקפאה כי הוא יודע שבמילא מדובר בעבירה שולית והעונש שיקבל שולי. אך מה שהוא אינו יודע שעצם קיומו של תיק כזה הוא בעל השלכה על חייו. לכן גם אם מדובר בעבירה פעוטה שיש בגינה עונש קל, יש לשאוף להגיע להסדר מותנה / הסדר בהקפאה.

□ אין להקל ראש בהליך פלילי בצבא. לפעמים חיילים שומעים מהאחים שלהם או חברים שלהם באזרחות שתפסו אותם "על חם" באחזקת ושימוש סמים קלים, ופטרו אותם בקנס קטן. החייל סבור שזו גם גישתו של הצבא, אבל כמובן שעבירות של סמים בצבא הן שונות מעבירות סמים באזרחות ויש להיערך אליהן בדרך המדויקת והמקצועית ביותר.

□ לחלופין, היו מקרים שבהם חיילים חתמו אוטומטית על הסדר מותנה כי סברו שזו האפשרות הכי טובה, אך בפועל התנאים היו דרקוניים והחייל לא עמד בהם. למשל פיצוי מוגזם, שיבוץ לתפקיד אחר רחוק מהבית, ניתוק קשרים עם חברים וכדומה. לכן כדאי להתיעץ עם העו"ד עוד בטרם החתימה, כדי לנהל משא ומתן על תנאי ההסדר מול הפרקליטות הצבאית.

חשיבות הייצוג המשפטי בהליך סגירת תיק בהסדר מותנה בצבא

גם החייל הנורמטיבי ביותר עלול למצוא עצמו עומד לדין צבאי בגלל עבירה שביצע בחוסר תשומת לב או בגלל לחץ חברתי. ההשלכות של הליך כזה על החייל ומשפחתו הן משמעותיות. על כל חייל העומד בפני הליכים פליליים בצבא להיוועץ בהקדם עם עורך דין צבאי מנוסה, כדי לדעת מהן האפשרויות העומדות בפניו, כולל הסדר מותנה והקפאת התיק.

ישנה חשיבות מכרעת להיעזר בשירותיו של עו"ד צבאי במסגרת הליך סגירת תיק בהסדר מותנה. עורך הדין יוכל לסייע לך להבין האם המקרה הספציפי שלך ראוי ויכול להסתיים ללא העמדה לדין צבאי. במידה והתשובה לכך הינה חיובית - הרי שעל עורך הדין לשאת ולתת בשמך מול נציגי הפרקליטות הצבאית על מנת ולהגיע לתוצאה המשפטית הטובה ביותר עבורך. הליך זה מהווה כלי חשוב בניסיון להימנע מהעמדתך לדין - אל תזלזלו בו.

נוכח חשיבותו הרבה של הליך סגירת תיק בהסדר מותנה בצבא ונוכח ההשלכות מרחיקות הלכת שעשויות להיות לו על המשך ניהול ההליך הצבאי נגדך ובכך על עתידך, עליך להתייחס אליו בכובד ראש ולהיוועץ בהקדם בעורך דין צבאי באשר לאפשרויות השונות העומדות בפניך. באפשרותך ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות הטופס המקוון באתר.